

Az Eötvös Károly Intézet
ajánlásai
A POLITIKA ISKOLAI JELENLÉTÉRŐL

Az ajánlás megfogalmazói és az ahhoz csatlakozók egyetértenek abban, hogy

az iskolai nevelés fontos célja, hogy a tanulókat képessé tegye a tájékozódásra a politikában, a megalapozott egyéni vélemények kialakítására és okos képviselőté, ezáltal a demokratikus közéletben való tudatos és felelős részvételre;

az iskola tartós, kényszerű közösség, a tanulók pedig kényszerhallgatóság, az oktatási szereplők között formális és informális függőségi viszonyok léteznek, ezért a politikai kommunikáció az iskolában csak sajátos korlátok között gyakorolható;

az életkoruknál és érettségüknel fogva kiszolgáltatott, tizennyolcadik életévüket be nem töltött gyermekek politikai kommunikációval kapcsolatos jogainak érvényesüléséért és a jogszerűtlen politikai kommunikációval szembeni védelmükért a felnőtt oktatási szereplők felelősséggel tartoznak;

a politikai kommunikációval kapcsolatos szabályokat a gyermekek emberi méltóságát, gondolat- és véleményszabadságát tiszteletben tartva, az egyenlő bánásmód követelményének megfelelően úgy kell értelmezni és alkalmazni, hogy a lehetőségek közül az érdekeiket jobban szolgálót kell választani.

1. A politikai kommunikáció megengedett

1.1. Az oktatási szereplőket (tanulókat, szülőket, pedagógusokat) az iskolában is megilleti a véleménynyilvánítás szabadsága, valamint a politikai kommunikáció joga, amely kiterjed a politikával kapcsolatos tényközlés és értékítélet szóban vagy más formában történő kinyilvánítása és az attól való tartózkodás szabadságára is.

1.2. Az oktatási szereplők e jogait csak

a) a jogszabályok, így különösen a közoktatásról szóló 1993. évi LXXIX. törvény (a továbbiakban: Ktv.) rendelkezéseinek megfelelően, az ott szabályozott tilalmakra figyelemmel,

b) az iskolai oktatás és nevelés céljaival összhangban,

c) az oktatási szereplők – különösen a tanulók – függőségi helyzetére, a gyermekek életkori és egyéb sajátosságaira tekintettel gyakorolhatják.

2. A pedagógus politikai véleményszabadsága korlátozott

2.1. A pedagógus a politikai kommunikációhoz fűződő jogai gyakorlása során köteles az Alkotmány értékrendjével összhangban a politikával kapcsolatos ismeretek tárgyilagos és többoldalú közvetítésére, az eltérő politikai értékítéletek lehetőségeinek bemutatására.

2.2. A pedagógus világnézetét, politikai meggyőződését nem köteles eltitkolni, de pártkötődéséről lehetőleg nem beszél.

3. A pártpolitika tilos

3.1. „A nevelési-oktatási intézmény helyiségeiben, területén párt, politikai célú mozgalom vagy párthoz kötődő szervezet nem működhet, továbbá az alatt az idő alatt, amíg az óvoda, iskola, kollégium ellátja a gyermekek, tanulók felügyeletét, párt vagy párthoz kötődő szervezettel kapcsolatba hozható politikai célú tevékenység nem folytatható.” [Ktv. 39. § (4) bekezdés]

3.2. Pártpolitikai tevékenységnek tekintendő az olyan megnyilvánulás is, amely a politikai környezetben valamely párttal úgy hozható kapcsolatba, hogy az párt(ok) melletti vagy elleni meggyőzésnek, mozgósításnak minősülhet.

3.3. A tevékenység pártpolitikai jellegéről az adott eset valamennyi körülményének mérlegelése alapján kell dönten.

4. A kommunikáció terei és eszközei célhoz kötöttek

4.1. Az oktatási szereplők közötti hagyományos vagy elektronikus kommunikációs csatornák sem a gyermekek, tanulók felügyelete ellátásának ideje alatt, sem azon kívül nem használhatók fel pártpolitikai célra, illetve olyan politikai kommunikációra, amely nem kapcsolódik az iskola oktatási és nevelési céljaihoz.

4.2. Ilyen kommunikációs csatornának tekintendő mindaz az oktatási szereplők közötti kommunikációs lehetőség, amelyet az oktatásra vonatkozó jogszabályok vagy az iskola hoznak létre, így például a tanítási óra, a hirdetőtábla, a szülői értekezlet, az ellenőrző könyv, az üzenőfüzet, valamint a szülők elérhetőségének nyilvántartása, az intézményi e-mail címek, az iskolához kapcsolódó levelezőlista.

5. A hátrányozás tilos

5.1. A tanulót és a szülőt nem érheti hátrány politikai meggyőződése [Ktv. 41. § (4) bekezdése alapján], annak jogszerű kinyilvánítása vagy az attól való tartózkodás miatt.

5.2. Hátránynak minősül bármely, a tanuló vagy a szülő számára kedvezőtlen következmény, amely az érintett jogai gyakorlásával, kötelezettségei teljesítésével, a tanuló értékelésével, fegyelmezésével, a közösségi helyzetével függ össze.

6. A hallgatás jog, a manipuláció tilos

6.1. A tanuló és a szülő nem készíthető politikai meggyőződésének megvallására, megtagadására [Ktv. 41. § (3) bekezdése alapján], ideértve azt, ha az érintettet politikai véleménye kinyilvánítására, nézeteivel ellentétes megnyilvánulásra, azok megváltoztatására készítetik, illetve, ha véleménye jogszerű kinyilvánítását akadályozzák.

6.2. Készítésnek minősül az is, ha a tanuló vagy a szülő alappal tarthat attól, hogy hátrány éri azért, mert valamit tesz vagy nem tesz. Készítésnek tekintendő továbbá minden olyan cselekedet vagy magatartás, amely az érintettet az oktatási és nevelési eszközöket, az iskolai függőségi viszonyokat, a gyermek életkorát vagy a pedagógusokkal való bizalmi viszonyát felhasználva befolyásolja.

6.3. Olyan iskolai feladat nem adható, amely politikai véleményt, meggyőződést közvetít, vagy ilyen kinyilvánítását igényli.

7. Az iskolának vannak feladatai

7.1. A politikai kommunikációhoz fűződő jogokat mindenki köteles tiszteletben tartani. Az intézményvezető gondoskodik arról, hogy e jogok az iskolában érvényesüljenek. Az intézményvezető és a pedagógus köteles megelőzni, illetve megakadályozni, hogy más magatartása jogsértéshez vezessen.

7.2. A pedagógusnak a politikai véleményformálás és -ütköztetés képességének fejlesztése érdekében úgy kell biztosítani a tanulók számára a politikai kommunikáció lehetőségét, hogy – az ismeretek tárgyilagos és többoldalú közvetítésével, az eltérő vélemények lehetőségének bemutatásával – arra törekedjen, hogy a tanulók egymás jogait tartsák tiszteletben.

7.3. Az iskola támogatja a tanulók egyéni és csoportos önképzését, tájékozási törekvéseit, amelyek a politikai eszmék történetére vagy jelenkori kínálatára is kiterjednek.

7.4. Az intézményvezető és a pedagógus köteles a tanulók és a szülők számára a megfelelő tájékoztatást megadni a politikai kommunikáció lehetőségeiről és korlátairól.

Az ajánlás nem kötelező, ahhoz bármely oktatási szereplő, illetve nem oktatási szereplő személy és szervezet csatlakozhat.

Budapest, 2005. szeptember 15.

Dr. Majtényi László
az Eötvös Károly Intézet elnöke